

R u d o l f H a v e l j a k o p a n p r o f e s o r

Ve ^{my} Stevensových esejích je jedno místo, které se mi dnes zdá výstižně charakterizovat pocity člověka obracejícího se k minulosti, aby v ní vyhledal stopy kroků mířících již k současnosti, řízených tehdy Někým, komu musí být proto trvale vděčný. "Všechno, co my Angličané děláme, všechno, co mluvíme, všechno, co máme na sobě, je poznamenáno erbem naší královny."

Patřím k absolventům litovelského gymnázia, kteří složili přísahu na erb Rudolfa Havla. Ocitl se v roce 1939 na gymnáziu v Litovli, kde okresní kulturní ovzduší vytvářely zájezdy olomoucké činohry, dvě ochotnické scény, místní čtrnáctideník Litovelský kraj a jedna umělecká výstava ročně v předsáli Záloženské dvorany, jak se tam jmenovaly jediné místnosti určené a také vhodné ke kulturním akcím. Největšími autoritami ve věcech literatury a výtvarného umění před Havlovým příchodem byli profesoři gymnázia, především Eugen Stoklas, překladatel a regionální básník, který se pyšnil podpisem Jaroslava Vrchlického ve svém univerzitním indexu a přátelstvím s Vilémem Mathesiem, jehož prý za jejich společných univerzitních studií převyšoval úroveň svých seminárních prací. Proto proklínal osud, že jej zavál do tohoto hanáckého hnízda nevědomosti a měšťácké ome-

zenosti. Stejně zahořkle hleděl na své poslání být pouze středoškolským učitelem kreslení Karel Homola, žák grafické speciálky Maxe Švabinského na pražské Akademii, který s nemenším pocitem křivdy sledoval úspěchy svých šťastnějších spolužáků, známých umělců ze spolku Mánes, jejichž díla často se objevovala reprodukována v časopise Volné směry. S určitostí nejvyšším univerzitním kritériím odpovídal také profesor latiny Karel Sedlák, mnohostranný filolog a nadto renomovaný archeolog, uplatňující se v Litovli i jako správce muzea. Jistě zásluhu o celkovou úroveň profesorského sboru měl tu Josef Fürst, známý v odborných kruzích jako spolupracovník Absolonův při archeologickém průzkumu Moravského krasu a objevu Mladečských jeskyní, a navíc ve své době osvědčený překladatel z němčiny a italštiny pro Ottovu Světovou knihovnu. Tehdy k dobrému jménu Litovle posloužila blízkost rodiště autora knih Zeměžluč a Děravý plášť, kterého tito profesoři učili, a také bylo známo, že nedaleko Litovle se natrvalo usadil tvůrce Slezských písní.

Do tohoto prostředí přišel tedy osmadvacetiletý Rudolf Havel. Šedivost i poklid města oživily jen v pátek trhy a jedinou událostí pro nás studenty bylo, když jsme mohli potkat na ulici zápasníka Gustava Fryštenského, který zde dosníval se svými blednoucími vavříny své dny zapomínané slávy. Rudolf Havel sem přinesl první poselství současné moderní české poezie, Seiferta,

Halase, Nezvala, kterým ještě nebylo čtyřicet let a už byli v jeho podání klasiky.

Okouzлил nás naráz, když vstoupil dlouhými klidnými kroky do třídy, aby za onemocnělého profesora obstaral na hodinu dozor ve třídě, a místo obvyklého "tak si něco dělejte" sestoupil k otevřenému oknu a opřen o jeho rám, spíš jako pro sebe, aby využil této hodiny, recitoval nám z paměti celého Nezvalova Edisona. Samozřejmě že se stal naráz láskou všech dívek, z nichž některé pak zjevně trpěly bolestnou touhou po jeho pohledu i vědomím marnosti jej získat, protože se už vědělo, že jeho srdce patří lásce, která jej dodnes doprovází životem.

Rudolf Havel byl také jediný, kdo uměl předstoupit před své gymnazijní žáky očividně připraven právě jen pro tuto hodinu, neopíral se o nějakou nabytou praxi, ale přinášel nám čerstvé výsledky vlastního studia autorů, kteří byli jeho osobním problémem. Tak jsme se přiblížili Byronovi, německým romantikům a Puškinovi, kterého myslím tehdy překládal, a navíc nás okouzлил svým výkladem Havrana a hodnocením jeho českých překladů jaksí mimo vyučovací osnovy. Tato schopnost vlastní interpretace nás tak zajímala a uchvacovala, že jsme chodili poslouchat za dveře jiných tříd, kde právě vyučoval. Tak jsem například vyslechl u dveří oktávy jeho podání poezie Josefa Hory.

Půjčoval nám také knihy ze své obdivuhodné knihovny a prý se mu všechny nevrátily, což se mi jevilo nepo-

chopitelné vzhledem k autoritě, jakou na nás působil. Podstatou a kouzlem dospívání je sebevědomá neznalost sama sebe i života, jíž jsme dávali výraz blazeované a dekadentně podbarvené únavy životem, z níž nás úsměvně a s ironií vyváděl kritickým výkladem Březinova díla a mně adresně zakázal četbu Nietzscheho. V literárních kroužcích, které jeho zásluhou na našem gymnáziu vznikly, zavedl recitační soutěže, které dotoval knižními cenami, z nichž dvě, zřejmě pro útěchu či ze soucitu, získal jsem také já. Mládí má obvykle proměnlivé tváře, a tak když jsme začali život hodnotit jako stálé pokušení, nad kterým jsme na sebe brali masky asketů, ukázal nám Rudolf Havel rozkoš cítit, jak poezie dává formu podvědomým touhám a smysl pozemskému bytí.

Vracívám-li se někdy k číslům našeho školního časopisu *Dívka ve větru*, který také zásluhou Rudolfa Havla na našem gymnáziu vycházel, žasnu pokaždé, jak lehce dovedli tehdy sextáni a septimáni napsat docela dobrý sonet a se skutečnou zručností, půvabem i vtipností manifestovat se povídkou či esejem, nebo dokonce - v režii Rudolfa Havla - hrát v *Nezbedném bakaláři*, ba i v *Čapkově Loupežníku*, takže se zdálo, že je všechny čeká jen úspěch a sláva. Zatím válka a další události se postaraly, aby ani jediná tehdejší umělecká naděje Litovle se nestala skutkem, a tak Havlova dvouletá činnost v Litovli zůstává sice tím nejkrásnějším a nezapomenutelným, leč žel jen pouhým naším snem.

F r a n t i š e k D v o ř á k